

Frederic Sojcher ve Sineması Üzerine Söyleşi

Röportaj: Muzaffer Musab Yılmaz

SÖYLEŞİ / INTERVIEW

Söyleşi Tarihi: 23.11.2022

Bu yıl ikincisi düzenlenen Uluslararası İletişim Bilimleri Sempozyumu iletişimin farklı dallarında çalışan önemli sayıda akademisyeni bir araya getirdi. TÜBİTAK destekli sempozyum, davetli konuşmacıları ile de adından söz ettirdi. Prof. Dr. Nabi Avcı ve Prof. Dr. Edibe Sözen'in konuşmacı olarak yer aldığı sempozyumun bir diğer davetlisi de Paris Sorbonne 1 – Pantéon'dan Prof. Dr. Frédéric Sojcher'ydı. Sojcher, Sakarya Üniversitesi öğrencileri ve sempozyum katılımcılarına kurmaca ile belgesel arasında konumlandığı sineması üzerine bir söyleşi gerçekleştirdi. Yönetmen ile Türkiye Film Araştırmaları Dergisi için bir söyleşi daha gerçekleştirdik. Sinema düşüncesinin kökenleri, tür sistemi üzerine yorumları ve pandemi sürecinin ardından sinemanın geleceği üzerine konuştuk. İyi okumalar dileriz.

Yönetmen ve Akademisyen Frédéric Sojcher ile Bir Söyleşi

Entretien avec Frédéric Sojcher, réalisateur et académicien

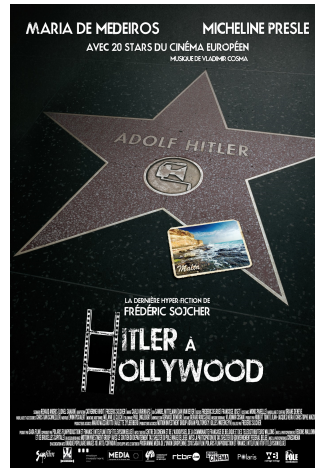
1. Sinemasal türler arasında denemeler yapan bir yönetmensiniz. Sinemasal tür kavramı sizin için ne ifade ediyor? Bu kavramı dönüştürerek nasıl bir sonuca varmak istiyorsunuz?

1. Vous êtes un réalisateur qui expérimente entre les genres cinématographiques. Que signifie pour vous la notion des genres cinématographiques? Quel est le résultat que vous souhaitez atteindre en transformant ce concept dans vos films?

Bir film çekeceğim zaman hangi türde çekeceğim hakkında değil de neden çekmem gerekiyor diye düşünürüm. Ardından bunu gerçekleştirmenin yollarını ararım. Sinema kolektif olduğu kadar zorlukları da olan bir sanat. Üretim koşulları, ortaya çıkacak filmin temel belirleyicidir. Hollywood, Fransa, Türkiye ya da Belçika, her yerin sinema ortamı birbirinden farklı. Yaşadığım ve çalıştığım yer her ne kadar Fransa olsa da aslen Belçikalıyım. Belçika sinemasında bir belgesel geleneği var. Küçük bir ülke olduğu için sinema endüstrisinin gelişmediği Belçika'da birçok film yapımcısı büyük imkânlarla sahip olmadan film yapmanın yolunu belgesel çekmekte buldu. Ben de temelde bu ekonomik sebeplerden dolayı içerisinde kurmacanın da olduğu belgesel filmler yaptım. Çünkü benim için her şeyden önemlisi kurgudur. Kurmacanın bir «yalan-gerçek» boyutu var, benim ilgimi çeken de gerçeği bu türden bir dramaturji üzerinden ele almak. Uzun metrajlı filmlerimden biri olan Hitler Hollywood'da (2011 yılında Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde gösterimi yapılmıştı) tarihi gerçekler ile arşiv kayıtları icat edilmiş bir hikâyeye harmanlanmıştı: İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Hollywood egemenliğine karşı Avrupa stüdyoları kurmak isteyen ve gizemli bir şekilde ortadan kaybolan bir film yapımcısının hikâyesi. Hollywood tarafından diğer ülke sinema-

larının küresel düzlemde varlık göstermesini engellemek için düzenlenmiş bir komplo icat ettim. Bu, gerçeklikten çok da uzak olmayan bir «saf kurgu» idi.

Je ne pense jamais au genre du film que je vais réaliser, mais à la nécessité ou pas, pour moi, de « faire un film ». Je dois ensuite trouver les moyens pour le faire. Le cinéma est à la fois un art collectif et un art de la contrainte. Tout film dépend de sa production. Un cinéma n'aura pas les mêmes moyens s'il travaille à Hollywood, en France, en Turquie... ou en Belgique. Bien que résidant et travaillant aujourd'hui en France, je suis d'origine belge. Dans l'Histoire du cinéma belge, il y a une tradition du film documentaire... car la Belgique étant un petit pays, il n'y avait pas d'industrie du cinéma et faire des documentaires étaient pour de nombreux cinéastes le moyen de faire du cinéma, sans grands moyens. J'ai moi-même réalisé des documentaires avec une part de fiction, pour ces raisons économiques. Car c'est bien la fiction qui m'intéresse d'abord et avant tout. Il y a un « mentir-vrai » dans la fiction, une manière d'approcher le réel par le biais de la dramaturgie, qui m'intéresse. Un de mes longs métrages, Hitler à Hollywood (que j'étais venu présenter en 2011 au Festival d'Antalya) mélange des faits historiques et des archives authentiques à une histoire inventée : celle d'un cinéaste, qui au lendemain de la Seconde guerre mondiale aurait voulu créer des studios européens pour contrer la domination hollywoodienne... et aurait mystérieusement disparu. J'invente un complot, ourdi par Hollywood, pour empêcher les autres cinémas d'exister, sur le plan international. C'est une « pure fiction » qui n'est peut-être pas si loin de la réalité...

2. Bir akademisyen ve yönetmensiniz. İki mesleği birlikte yürütmek son derece zor olmalı. Herhangi bir konuya aynı anda hem teorik hem de pratik bağlamda bakmak çoğu zaman istenildiği gibi gitmez. Bu ikisi arasındaki dengeyi nasıl sağlıyorsunuz ?

2. Vous êtes un académicien et un directeur. Ça doit être incroyablement difficile de faire ces deux professions en même temps. Se concentrer sur quelque chose théoriquement et pratiquement est souvent incompatible. Comment maintenez-vous l'équilibre entre ces deux métiers ?

Yaratım zamanı ile öğrenme zamanını, sinema üzerine « düşünme » zamanı ile onu fiili anlamda gerçekleştirme zamanını birbirine karıştırmamak gerekiyor. Son uzun metraj filmim *Le Cours de la Vie*'nin çekimlerini derslerimle çakışmaması için yaz ayında gerçekleştirdim. Sorbonne'da öğrenciyken (bugün orada öğretim üyesiyim), Eric Rohmer hocamdı. O da aynı şeyi yapardı. Onun gibi olmayı çok isterim. Çünkü film çekerken yönetmensinizdir, hayal ederken değil. Projelerimin büyük çoğunluğu gerçekleşemedi, fakat on beş yaşından beri (ilk kısa filmimi çektiğim yaş) aklımda hep bir film projesi vardı. Onu gerçeğe dönüştürme şansını elde ettiğimde, hiç de teorik bir tutum içerisinde değildim. Çekim deneyimlerim ve çekim tarzım sayesinde, pratik düzlemde olmasaydım asla yanıtlayamayacağım konuları öğrencilerime aktarabiliyorum. Çeşitli eksikler nedeniyle film yapamadığım zamanlarda sinema üzerine kitaplar yazıyorum. Burada mizansen sorunları üzerine olan *le Manifeste du cinéaste* ve kamera arkası üzerine olan *Main basse sur le film*'i örnek gösterebilirim.

*Il ne faut jamais mélanger le temps de la création et le temps de l'enseignement, le temps pour "penser" le cinéma et le temps pour en faire. J'ai réalisé mon dernier long métrage, *Le cours de la vie*, l'été, pour que le tournage ne se télescope pas avec mes cours. Quand j'étais étudiant à la Sorbonne (où je suis aujourd'hui Professeur), j'avais comme enseignant le cinéaste Eric Rohmer. Il procédait aussi de la sorte. Je voudrais avoir une production aussi proluxe que lui. Car on est cinéaste quand on tourne, pas quand on rêve un film. Nombre*

de mes projets n'ont pas pu voir le jour, mais j'ai toujours, depuis que j'ai 15 ans (âge auquel j'ai réalisé mon premier court métrage) un projet de film en tête. Quand j'ai la chance de pouvoir tourner, je ne suis pas du tout dans une posture théorique. Mais grâce à mon expérience sur les tournages et sur la manière de produire mes films, je peux ensuite transmettre à mes étudiants des questions de cinéma dont je n'aurais même pas eu conscience si je n'avais pas de pratique filmique. Quand je ne tourne pas, faute de production, j'écris des livres sur le cinéma. Je citerais en particulier le Manifeste du cinéaste, qui tente de cerner les enjeux de la mise en scène filmique et Main basse sur le film, qui raconte l'envers du décor d'un tournage.

3. Film çeken bir akademisyen olarak, size göre sinema eğitiminin eksikleri nelerdir ? Film okulları teori ve pratik arasında nasıl bir yol izlemeli?

3. En tant qu'académicien qui tourne des films, quelles sont selon vous les lacunes de l'enseignement du cinéma? Quel chemin les écoles de cinéma doivent-elles suivre entre la théorie et la pratique?

Bana göre sinema okulları ile sinema eğitimi veren üniversiteler arasında bir ayrıma gidilmeli. Sinema okulları meslek öğretimi, profesyonel bir yaklaşım kazandırmak amacıyla tasarlanır. Bu mantık üniversitelerde de olabilir tabii, fakat akademi alanında düşünmek, analiz kabiliyetine sahip olmak, teorilere ve dünya sinemasına odaklanmak gerekiyor. Bazı üniversitelerde pratik ders sayısı son derece az. Sorbonne'da yürüttüğüm « Senaryo, Yönetim ve Yapım » dersinde pratik ve teori harmanlanmış bir biçimde yer alıyor.

Il y a à mon avis une distinction à faire entre les écoles de cinéma et les universités qui enseignent le cinéma. Les écoles de cinéma sont a priori conçues pour apprendre un métier, pour avoir une approche professionnalisante. Cela peut aussi être le cas à l'université, mais il faut dans le domaine académique aussi avoir une « pensée », avoir une capacité d'analyse, être ouvert aux théories et à l'Histoire du cinéma. Dans certaines universités, il n'y a que très peu de cours pratiques. Dans la formation que je dirige à la Sorbonne et qui s'intitule « Master en scénario, réalisation, production », il y a à la fois une approche pratique et théorique.

10:43:14:05

4. Özellikle Covid-19 sonrası dönem bağlamında soruyorum, sinemanın geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz ? Özellikle bağımsız sinema bu süreçten nasıl etkilenecek ?

4. Que pensez-vous de l'avenir du cinéma, notamment après le Covid-19? Comment le cinéma indépendant en particulier en sera-t-il affecté?

Geleceğin ne getireceğini kimse bilemez. Kuşkuvarım var. Eğer Hollywood sinemasının ekonomik üstünlüğünü kınayacaksam, çeşitli Amerikan filmlerini takdir edecek ilk kişi de ben olurum. Sinema salonlarında film izlemem de online film platformlarına aboneyim. Basmakalıp düşünmemeli, farklı film ve gösterim kanallarına yönelik açık fikirli olmalıyız. Burada sorulması gereken asıl soru bağımsız sinemanın bulunduğu konum. Stüdyo koşullarının dışında tamamen ticari bir anlayışla çekilmiş bir film sinemalarda izlenebilecek mi ? Burada söz konusu olan, sinemanın toplum içindeki yeri ve onun sanatsal boyutudur.

Personne ne peut savoir de quoi l'avenir sera fait. Je me méfie des Cassandre, comme des optimistes béats. Si je dénonce la domination économique du cinéma hollywoodien, je suis le premier à apprécier certains films américains. Si je préfère aller voir un film en salle, je suis également abonné aux plateformes qui diffusent des films. Il ne faut pas être dogmatique et rester ouvert à toutes les formes et toutes les diffusions de films. La vraie question est effectivement la place du cinéma indépendant. Sera-t-il toujours possible de voir en salle un film réalisé en dehors des studios et d'une approche exclusivement marchande ? C'est la place du cinéma dans la société et la dimension artistique du cinéma qui se joue, là.